

ALLA BARN OCH UNGA SKA FÅ BLI SEDDA, HÖRDA OCH BEKRÄFTADE

Program för främjande av barns,
ungas och familjers välfärd

ALLA BARN OCH UNGA SKA FÅ BLI SEDDA, HÖRDA OCH BEKRÄFTADE

Program för främjande av barns, ungas och familjers välfärd SFP vill lyfta fram de utmaningar som dagens barn, unga samt familjer står inför samt hur SFP vill jobba för att underlätta vardagen för dem. Med familj syftar vi i detta program på alla olika typers familjer.

Med barn och unga avses personer upp till 29 års ålder. Programmet ska fungera som ett redskap för partiets beslutsfattare på såväl riksnivå som i kommuner och samkommuner och förverkligas inom ramen för befintliga resurser, vilket sker genom politiska prioriteringar och omfördelningar.

1 Barnet i fokus – barnets bästa

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter har alla barn rätt till en trygg barndom, till skydd och omsorg. Konventionen är en allmänt godtagen uppfattning om vilka rättigheter alla barn bör ha oavsett bakgrund och omfattar alla som är under 18 år.

I de nya kvalitetsrekommendationerna för barnskyddet uppmanas kommunerna genom fullmäktigebeslut förbinda sig att följa konventionen om barnets rättigheter i all beredning och i allt beslutsfattande som gäller tjänster för barn och unga. Kommunen ska fästa uppmärksamhet på barnets rättigheter i det allmänna beslutsfattandet.

Hälso- och sjukvårdslagen ålägger kommuner och samkommuner för sjukvårdsdistrikt att i samband med beredning av beslut bedöma och beakta de konsekvenser besluten har för befolkningens hälsa och sociala välfärd. Denna förhandsbedömning är speciellt viktig ur barns och ungdomars synvinkel. Alla kommuner är förpliktigade att göra upp en plan över kommunens verksamhet för att främja barns och unga personers välfärd samt ordna och utveckla barnskyddet. Planen ska omfatta olika sektors verksamhet och tjänster i anslutning till barns och ungas uppväxtförhållanden.

Vi vill

- att alla kommuner förbinder sig att följa FN:s konvention om barnets rättigheter
- att barn alltid ska höras i ärenden som berör dem och innefattar myndighetsbeslut.
- att barnets bästa alltid beaktas i alla beslut som berör barn direkt eller indirekt
- att de papperslösa barnens situation uppmärksammas och deras rättigheter garanteras
- att kommuner och samkommuner skapar system för sådan förhandsbedömning som förutsätts i hälso- och sjukvårdslagen
- att kommunen uppgör välfärdsplaner för barn och unga i lagenlig ordning

2 Förebyggande insatser, delaktighet och brukarinflytande

Fokus bör flyttas från att åtgärda problem till att aktivt främja fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande. Samordningen av det värdefulla förebyggande arbetet som verkställs via bland annat dagvården, rådgivningsbyråerna, undervisningen, ungdomsarbetet och socialbyrån bör förbättras. Genom att främja kommuninvånarnas hälsa förlänger man arbetskarriärerna och förbättrar familjernas välmående.

Delaktighet innebär bland annat att människor får göra sin röst hörd och att de ges större påverkningsmöjligheter i beslut och tjänster som rör dem själva. En outnyttjad resurs är så kallade erfarenhetskunniga som har goda förutsättningar att utveckla tjänster och metoder riktade till den grupp de representerar. Erfarenhetskunniga är personer som direkt eller indirekt har erfarenhet som användare av motsvarande service och vård.

Enligt Finlands grundlag ska barn bemötas som jämlika individer och de har rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. De unga ska ges reella möjligheter att påverka i ärenden som berör dem.

Ett aktivt medborgarskap och känslan av social delaktighet är av central betydelse såväl i politiskt hänseende som för vars och ens uppväxt. Brukarinflytande är speciellt viktigt med tanke på familjer som har barn med specialbehov. Att kunna påverka sitt eget liv, ta egna beslut och vara delaktig är också delar av en god livskvalitet. Direkt brukarinflytande i de aktiviteter och de tjänster som brukarna deltar i och utnyttjar bör poängteras. Behovet av samarbete mellan brukare och professionella bör öka till exempel ifråga om utveckling av service och forskning om funktionshinder. Det viktigaste är att tillgodose familjernas behov.

Vi vill

- att fokus i beslutsfattandet ska ligga på förebyggande och hälsofrämjande insatser
- att erfarenhetskunniga involveras då service och stödformer för barn, unga, familjer och personer med funktionsnedsättning utvecklas
- att brukarinflytande användas i kommunerna vid utvecklandet av olika serviceformer
- att ungdomsfullmäktige införs i alla kommuner
- att demokratifostran i skolan utvecklas. De viktigaste medborgarfärdigheter som de unga, vid sidan om studiefärdigheter, bör ha är interaktions- och samarbetsförmåga samt förmåga att delta och påverka i samhället.

2.1 Förebyggande insatser i föräldraskapets olika skeden

Föräldrarna ansvarar i första hand för barnens fostran och utveckling. Föräldraskapet kan av olika orsaker tidvis behöva stöd. Då är det samhällets skyldighet att ställa upp med olika stödformer. Det förebyggande arbetet ger bättre effekter om stödet sätts in i tid och växelverkan är god mellan de olika parterna.

Då olika tjänster erbjuds åt barnfamiljer bör det holistiska synsättet genomsyra de olika aktörernas verksamhet. Som kund ska man inte få känslan av att helhetsansvar saknas eller att man blir skickad från lucka till lucka. Ett sätt att råda bot på en dylik situation är inrättande av ett familjecenter, vars verksamhetsidé är att barnfamiljer och föräldrar ska få stöd i livets olika skeden, från graviditet tills barnet är myndigt. Helst borde olika stödformer verka på samma ställe för att kunna tjäna som en verklig mötesplats. Ifall detta inte är möjligt måste speciell uppmärksamhet fästas vid mångprofessionellt samarbete tillsammans med familjerna.

Vi vill

- att utbudet av hemservice/familjearbete eller andra stödformer för barnfamiljer ökas och utvecklas
- att det anordnas familjeförberedelsekurser och föreläsningar riktade till familjer med barn i olika åldrar
- att kommunerna utökar familjecenterverksamheten
- att det fästs speciell uppmärksamhet vid familjer med invandrarbakgrund, familjer som har barn med särskilda behov samt barn till tonårsföräldrar

2.2 6+6+6 modellen

Systemet med familjeledigheter måste förnyas för att trygga barnens välfärd och främja jämställdheten mellan könen både i familjerna och på arbetsmarknaden. Vi stöder en reform av familjeledigheterna enligt 6+6+6 modellen. Modellen omfattar 3 perioder om 6 månader var, en för vardera föräldern och en för föräldrarna att dela på som de vill. Ledigheterna kan tas ut tills barnet fyller 3 år.

Barnets välfärd sätts i fokus samtidigt som vi vill stärka föräldrarnas möjligheter att flexibelt välja hur de vill fördela ledigheten och bygga upp familjens vardag på ett mer jämställt och tryggt sätt med jämnare fördelning av arbetet i hemmet.

Enligt 6+6+6 modellen skulle tiden för föräldraledighet förlängas tills barnet är 1,5 år. Den nuvarande föräldraledigheten tar slut när barnet är ungefär 9–10 månader. Cirka 90 procent av familjerna väljer i dagens läge att använda

åtminstone några månader vårdledighet efter föräldraledigheten, så att barnet inte behöver börja i dagvård redan vid 9–10 månaders ålder. Kvinnorna använder idag största delen av familjeledigheterna, vilket inverkar negativt på deras löner och ställning på arbetsmarknaden.

En längre tid med hemvårdsstöd är en risk för småbarnsfamiljer att hamna i ekonomiskt trångmål. En förlängning av föräldraledigheten tills barnet fyller 1,5 år skulle förbättra de flesta barnfamiljers utkomst, eftersom perioden då föräldrarna kan erhålla inkomstrelaterad föräldradagpenning skulle förlängas betydligt jämfört med nuvarande.

6+6+6 modellen ger även papporna möjligheter att ta ut en större del av familjeledigheterna. Det här skulle förbättra kvinnornas ställning på arbetsmarknaden då de skulle återvända till arbetet tidigare och det skulle visa att föräldraskap är något som angår både kvinnor och män.

Vi måste garantera kvaliteten på småbarnsfostran och utbudet av dagvårdsplatser nära hemmet eller arbetsplatsen. Det behövs ett mångsidigt utbud av dagvårdsformer som kan svara på de krav föräldrarnas arbetstider ställer. Det behövs t.ex. mer barnomsorg på kvällar, nattetid och veckoslut för att svara på behovet från speciellt vårdsektorn och affärsbranschen. Den subjektiva rätten till dagvård kommer att begränsas till deltid när en förälder är hemma, på ett sätt som beaktar sociala skäl (blir gällande från 1.8.2015)

Vi vill

- att arbetsmarknadsparterna främjar familjernas möjligheter att sammanjämka arbete och familjeliv
- att SFP verkar för ett införande av systemet med familjeledigheter i enlighet med 6+6+6 modellen
- att kvalitet på småbarnsfostran garanteras och dagvårdsarrangemangen blir mer flexibla
- att kommunerna erbjuder flexibla lösningar även inom deltidsvården
- att kostnaderna för föräldraskap fördelas mellan alla arbetsgivare

3 Barn och ungas rätt till mental hälsa

Den mentala hälsan hör till livets hörnstenar och alla medborgare borde ha en jämlik möjlighet att uppleva mentalt välbefinnande. Mentala problem förekommer i allt yngre ålder vilket gör det tidiga ingripandet allt viktigare. Att satsa på hälsofrämjande åtgärder samt att i tid kunna stöda personer som mår dåligt borde prioriteras.

Studeranden ska erbjudas information om hur de kan nå en balans mellan studier, fritid och ett eventuellt arbete. Tröskeln att söka hjälp bör vara så låg som möjligt. Uppföljningsprogram för dem som är i riskzonen att avbryta sina studier borde införas vid alla läroinrättningar. En lättillgänglig och sakkunnig hälsovård för studerande är av största betydelse. Samarbetet mellan elev-/studerandevården samt den kommunala sidan bör utvecklas så att fungerande vårdkedjor garanteras.

För att råda bot på bristen av kunnig svenskspråkig personal föreslås att det vid de svenska yrkeshögskolorna anordnas specialiseringsutbildning i psykiatrisk vård och främjande av psykisk hälsa.

Vi vill

- att mentalvård ska garanteras barn, unga och studerande
- att tillgängligheten till terapi och stödtjänster för barn och deras familjer ska tryggas
- att orsaker till avbrutna studier följs upp och motarbetas samt att stöd erbjuds vid behov
- att ungdomar informeras om service de är berättigade till
- att alla högskolestuderanden ska ha rätt att anlita Studenternas hälsovårdsstiftelse
- att det vidtas åtgärder som tryggar den svenska mentalvården

4 Barnskyddet – alla barn bör garanteras en trygg uppväxt och ett värdigt liv

Då en familj behöver hjälp och stöd från många olika instanser blir ansvarsfördelningen ofta oklar. Ansvaret för att samordna tjänster riskerar att falla på föräldrarna. Kommunen har ansvar att ordna stöd och utse en representant för myndigheterna att ansvara för samordningen av tjänsterna även om barnet inte är klient inom barnskyddet.

Kommunerna bör tillhandahålla alla brådskande placerade eller omhändertagna barn hälsoundersökningar av läkare såsom barnskyddslagen föreskriver.

Barnets ställning ska stärkas i vårdnads- och umgängesprocesser vid föräldrarnas separation. Svåra vårdnadstvister bör alltid kopplas till barnskyddet. Försöksverksamheten med medling vid vårdnadstvister under ledning av sakkunnigbiträden vid tingsrätter har gett goda resultat. Detta bör utvidgas till permanent verksamhet i hela landet.

Enhetliga verktyg och verksamhetsätt ska utvecklas för de centrala utvärderingsskedena i barnskyddsprocessen. Ett enhetligt dokumentations- och uppföljningssystem behövs även för att kunna ge jämlik behandling till barn och familjer som flyttar från en ort till en annan.

Barnskyddslagen kräver att barns åsikt skall utredas eller att barnet ska höras om det fyllt 12 år. Barn som fyllt 12 år har vid sidan av vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare rätt att föra sin talan i alla instanser i sitt eget barnskyddsärende.

Vi vill

- att man satsar på förebyggande vård och på olika stödformer inom öppenvården för familjer med barn i olika åldrar för att minimera omhändertaganden
- att SFP verkar för att medling i vårdnadstvister med hjälp av ett sakkunnigbiträde i tingsrätter lagstadgas
- att familjerna inom barnskyddet får service på sitt eget modersmål, svenska eller finska. För familjer med annat hemspråk skall service och information om stöd också vara tillgänglig.
- att kommunen och de anställda inom barnskyddet ges tillräckliga resurser för att i en tillräcklig utsträckning kunna utreda en barnskyddsanmälan inom 7 vardagar och kunna göra en utredning av barnets/familjens eventuella behov av barnskyddsåtgärder inom 3 månader, så som Barnskyddslagen föreskriver.
- att behovet av skyddshemsplatser tillfredsställs

5 Barnfattigdomen bör motarbetas

Då man mäter barnfattigdom i industriländer handlar det om relativ fattigdom – hur ett barn lever i förhållande till andra barn. I Finland har barnfattigdomen tredubblats sedan 90-talet. Enligt Institutet för hälsa och välfärd, THL, betecknas en familj med två barn som fattig om inkomsterna ligger under 1 700 euro per månad.

Ungdomar från fattiga familjer löper större risk att drabbas av social utslagning (t.ex mentala problem, kriminalitet, avsaknad av utbildning efter grundskolan). Vart fjärde barn till en ensamstående förälder är fattigt.

Vi vill

- att det förutom normalt ekonomiskt stöd riktas specifika åtgärder till fattiga barnfamiljer
- att det utreds vilka sociala förmåner som påverkar varandra för att undvika ett negativt utfall för familjen
- att kostnaderna för familjerna inte får vara ett hinder för barns rätt till morgon- och eftermiddagsvård eller hobbyverksamhet

6 Kost och motion i balans – en av nycklarna till barns, ungas och familjers välfärd

Framgångsrikt främjande av hälsan och förebyggande av sjukdomar leder till direkta besparingar och stävjar ökningen av hälso- och sjukvårdskostnaderna. Samhället får betydande ekonomiska fördelar och tillgången på arbetskraft ökar då hälsan hos befolkningen blir bättre genom satsningar på hälsofrämjande verksamhet.

Genom hälsosam kost och tillräcklig fysisk aktivitet kan man effektivt förebygga många kroniska sjukdomar och samtidigt öka funktionsförmågan och den upplevda hälsan.

Barn och unga bör röra på sig minst två timmar per dag. För att detta ska lyckas ska den livsmiljö vi lever i uppmuntra till fysisk aktivitet. Nyttomotionen ska ges en större plats i vardagen. Möjligheter till fysiska aktiviteter bör beaktas redan i samhällsplaneringen genom att till exempel bygga fler cykelleder och motionsställen både utom- och inomhus. Finländarnas hälsotillstånd har förbättrats, men hälsoskillnaderna mellan befolkningsgrupperna har ökat under de senaste tjugo åren.

Vi vill

- att hälsofrämjandet lyfts in på alla nivåer i beslutsfattandet
- att goda kost- och motionsvanor poängteras redan inom småbarnsfostran och i den grundläggande utbildningen
- att kommunerna vid implementeringen av den nya timfördelningen ger gymnastik och idrott hög prioritet
- att man i den grundläggande utbildningen förhåller sig kritiskt till utbud av ohälsosamma produkter i skolan (ex chips, läskedrycker, sötsaker)

7 Skolans värld

Stöd åt barn och unga i främjandet av den egna hälsan bör inledas tidigt. Hälsofostran i skolan borde ges flere veckotimmar och ett aktivt samarbete i hälsofrågor bör skapas mellan skolan, hemmet och skolhälsovården. Barnet bör sättas i centrum då utbildning, hälsovård och trygghet i samhället planeras och byggs upp. Tillräcklig elevvårdspersonal bör finnas i skolan. Resurserna för att garantera förebyggande arbete bör ökas.

Mobbning är ett allvarligt problem som har långtgående konsekvenser för de barn och unga som utsätts. Mobbing är ingenting som uppstår då barnen börjar i skolan, det handlar om attityder och förhållningssätt som skapas redan då barnen är små. Mobbing sker inte enbart i skolan utan den når eleverna även på fritiden och i hemmet. Mobbingen har ändrat form och sker alltmer via de sociala medierna.

Avbruten utbildning är en stark bidragande orsak till socialt utanförskap. Varje år avbryter tusentals ungdomar sin skolgång och utbildning. Därför är det viktigt att sätta in insatser senast under högstadiet. Skollagstiftningen ger möjlighet till s.k. flexibel grundundervisning (JOPO). Utbildningen är till för att utveckla verksamhet som motverkar skolavbrott i den grundläggande utbildningen och vid övergången till andra stadiet. På de orter där ungdomsfullmäktige finns är de också centrala aktörer i sammanhanget.

Vi vill

- att resurser styrs till att anställa skolhälsovårdare, skolpsykologer och skolkuratorer till våra skolor för att både det förebyggande och reparerande arbetet ska garanteras på jämlika villkor i hela landet
- att mobbningsförebyggande program följs såväl på daghem som i skolan
- att mobbningsprevention ska få en större roll i lärar- och barnträdgårdslärover utbildningen
- att det uppsökande ungdomsarbetet som ungdomsgarantin förutsätter tas i bruk för att bland annat motverka avbruten skolgång
- att alla kommuner ger elever tillgång till flexibel grundundervisning

